

RAPPORT

Drogförebyggande arbete i skolan

2015-06-24
Marie Haesert

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Syfte	4
3	Metod.....	4
4	Vad säger forskning om drogförebyggande arbete i skolan?	4
5	Resultat från enkäten till skolorna	6
5.1	Drogpolicy.....	6
5.2	Det praktiska drogförebyggande arbetet	6
5.3	Stockholmsenkäten	7
5.4	Tobaksbruk på skolan.....	8
6	Diskussion	9
7	Bilagor	12
7.1	Bilaga 1	12
7.2	Bilaga 2	14
7.3	Bilaga 3	15

I Inledning

När det gäller att förebygga användningen av droger bland unga är skolan en pusselbit bland många i kommunens strategi för det drogförebyggande arbete.

Enligt den senast genomförda länsundersökningen i Nacka kommun, den så kallade Stockholmsenkäten¹, framkommer att en större andel elever i nian inte dricker alkohol. Sedan 2008 har andelen ökat med närmare 15 procentenheter. Det är fortsatt en högre andel pojkar än flickor som avstår från alkohol. Det är 44 procent flickor och 57 procent pojkar som svarar att de inte dricker alkohol. För flickor och pojkar på gymnasiet har antalet som inte dricker alkohol också ökat till med drygt 20 procentenheter.

Trenden är även fortsatt positiv också för de som räknas som storkonsumenter. Här har drickande nästan halverats vid jämförelser med siffror från 2008 både bland pojkar och flickor i årskurs 9 men även på gymnasiet.

Storkonsument räknas de som dricker 18 cl sprit vilket motsvaras av exempelvis en flaska vin eller fyra flaskor starköl. Sett till den totala andelen dricker och berusar sig elever i Nacka något mer än snittet i länet.

Vad gäller rökning bland de unga i Nacka har det skett en stor minskning bland elever i årskurs 9. För flickor i nian är minskningen från 27 till 16 procent. Sedan 2008 har andelen pojkar som röker dagligen eller ibland minskat från 18 procent till 11 procent. Bland flickor på gymnasiet är minskningen marginell, från 34 till 31 procent. För pojkar i årskurs 2 på gymnasiet är rökandet i stort sett oförändrat: mer än var tredje röker.

Föräldrars bjudvanor har fortsatt minska när det gäller pojkar och flickor ur samtliga grupper i Nacka jämfört med resultat från föregående undersökningar. Idag är det var 25 procent av flickorna och var 33 procent av pojkarna som blir bjuden.

Vid frågan om de får dricka för sina föräldrar svarade 5 procent av flickorna och pojkarna i nian att de får det. Däremot är det fortsatt en hög andel som inte vet om de får de eller inte. Siffran bland niondeklassare var 15 procent.

I Nacka har en högre andel pojkar än flickor, både i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet, använt narkotika någon gång. Bland pojkar i årskurs 9 svarar 12 procent att de någon gång använt narkotika, och motsvarande siffra för flickor är 9 procent. Detta ligger på samma nivå som den för länet i stort.

¹ www.nacka.se/Om_nacka/Resultat_och_jamforelser/ Stockholmsenkäten

Bland elever i år 2 på gymnasiet har det bland flickor och pojkar skett en ökning sedan 2008. Vid årets undersökning är det 39 procent av pojkarna som använt narkotika, en siffra som ligger 8 procentenheter över länssnittet. För flickor är ökningen inte lika markant. Siffran i år är 23 procent och 2008 var siffran 4 procent.

Sammantaget visar 2014 års undersökning att det finns ett behov av en god och effektiv undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak i skolan². Mot bakgrund av detta fick kommunens drogförebyggare i uppdrag av utbildningsenheten att kartlägga det drogförebyggande arbetet bland skolorna i Nacka.

Med droger avses i denna rapport alkohol, tobak dopning och narkotika. De styrdokument som skolan har att följa finns sammanställt i bilaga 1.

2 Syfte

Det huvudsakliga syftet med denna rapport är;

- Att kartlägga och redovisa hur det drogförebyggande arbetet ser ut i högstadieskolor samt på gymnasiet
- Att ta reda på om skolorna har en drogpolicy

3 Metod

För att få en uppfattning om skolorna i Nacka har en drogpolicy och hur de arbetar drogförebyggande kontaktades samtliga skolor i Nacka kommun (både kommunala och privata) från årskurs 7 och uppåt. Ett e-postmeddelande med 7 frågor (se bilaga 2) skickades till skolledningen i mitten av januari 2015. Ett påminnelsemeddelande skickades efter drygt två veckor till de skolor som inte svarat. Svaren från de svarande skolorna kom via e-post.

4 Vad säger forskning om drogförebyggande arbete i skolan?

Enligt forskning finns det framförallt tre framgångsfaktorer för skolans drogförebyggande arbete:

1. Att skolan har en tydlig policy när det gäller droger och att policyn följs av enhetliga rutiner för hur personalen ska agera om en elev använder droger under skoltid.

² Undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) – en praktisknära litteraturgenomgång. Skolverket

2. Att skolan har ett bra skolklimat där elever och vuxna känner sig trygga och sedda av varandra.
3. Att skolan undervisar om hälsa och levnadsvanor och att undervisningen är ämnesövergripande med inriktning på fakta, attityder och känslor.³

Att skolan har en tydlig policy när det gäller droger och att policyn följs av hur personalen ska agera om en elev använder droger är grunden. Forskning har visat att det är betydelsefullt att skolorna är uttalat restriktiva när det gäller droger. En policy hjälper till att klargöra vilka regler som gäller för skolan och hur uppföljning och konsekvenser för de elever som bryter mot reglerna ska se ut.

Vidare visar forskning att en god anknytning och studieframgång i skolan kan vara förebyggande mot framtida drogmissbruk. När en elev lyckas med skolarbetet, tillhör en skolmiljö som präglas av goda sociala relationer med jämnåriga och vuxna och samtidigt blir sedd och bekräftad på ett positivt sätt, minskar risken för missbruk och utanförskap. Det förebyggande arbetet går hand i hand med skolans kärnuppgifter. De områden som kan utvecklas för att uppnå ett gott skolklimat är bland andra lärarens ledarskap i klassrummet, skolans samarbete med föräldrarna, elevernas sociala och emotionella kompetens, mobbningsförebyggande arbete samt att uppmärksamma och motarbeta skolkl. Elevhälsan är också ett viktigt område att arbeta med för att skapa en trygg miljö i skolan eftersom elevhälsans personal ofta har en särskild närhet till eleverna.⁴

Enbart kunskap minskar inte risken för att unga börjar använda droger. Enbart ökad kunskap förändrar oftast inte heller ett beteende. Men om unga människor känner till riskerna för skador har de större möjlighet att fatta egna välgrundade beslut kring sin livsstil. Om de vet hur de kritiskt granskar de myter som sprids kring droger och förstår de lagar och regler som svensk drogpolicy bygger på, kan de bättre försvara sina ställningstaganden.⁵

Enligt kunskapsöversikter över internationella studier om skolbaserade drogförebyggande insatser har enbart värderingsövningar inga eller obetydliga effekter på elevers drogvanor. Så kallad skräckpropaganda, där syftet är att försöka påverka målgruppens beteende genom att använda sig av exempelvis dramatiska bilder för att skapa rädsla, är inte verkningsfullt. Det kan snarare ha motsatt effekt.

Det är inte heller verkningsfullt att bjuda in före detta missbrukare till skolan. Det finns istället risk för att personen uppfattas som cool och häftig då personen trots missbruket har klarat sig och levtt ett spännande liv.⁶

³ Undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) – en praktisknära litteraturgenomgång. Skolverket

⁴ Berusning på schemat - Stöd och inspiration för undervisningen om alkohol, narkotika, dopning och tobak. Folkhälsomyndigheten

⁵ Ibid.

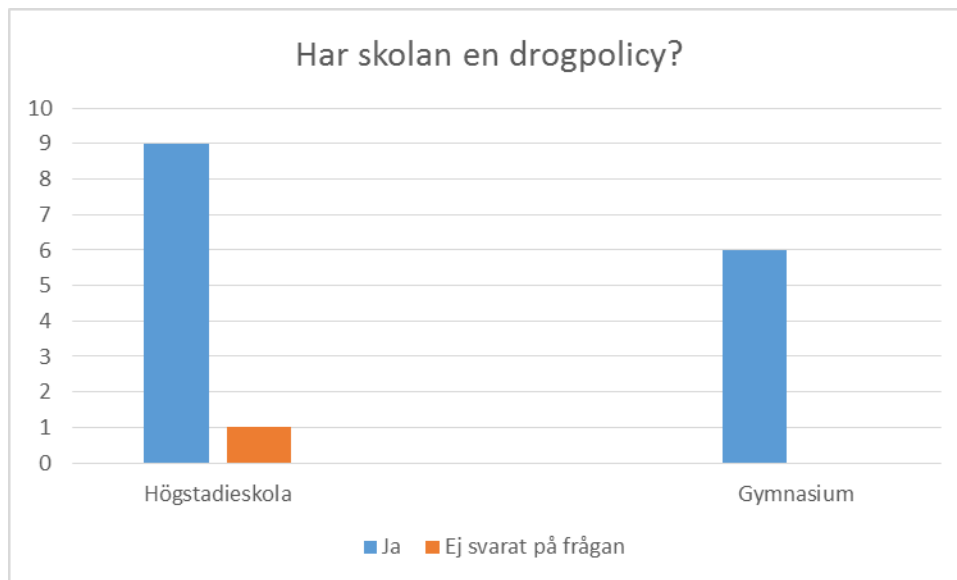
⁶ Ibid.

5 Resultat från enkäten till skolorna

Här nedan följer en redovisning av de svar som inkommit från de svarande skolorna på högstadiet och gymnasiet. Det var 10 högstadieskolor av 14 och 6 gymnasium av 8 stycken som svarade. De skolor som inte svarat är Kunskapsskolan Saltsjöbaden, Internationella Engelska skolan, Nya Designgymnasiet och Rytmus.

5.1 Drogpolicy

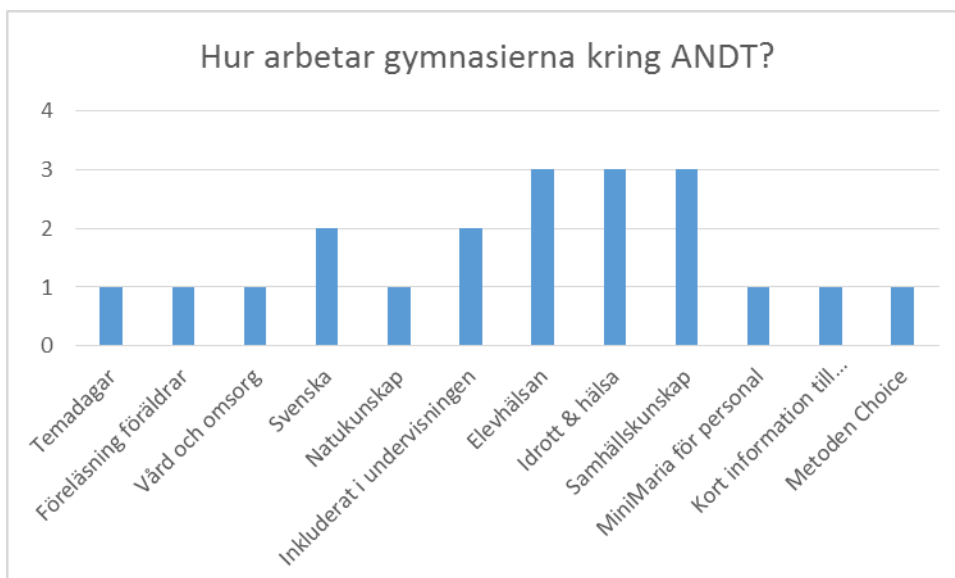
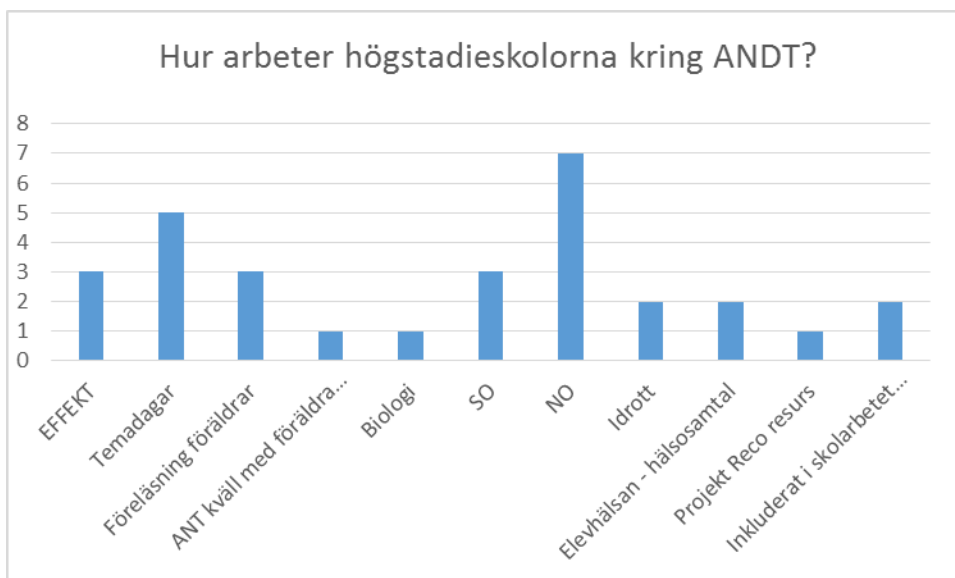
Bland högstadieskolorna är det 9 stycken som svarat att de har en drogpolicy. Av de svarande skolorna är det en skola som inte har svarat på frågan. Samtliga gymnasium har en drogpolicy.

Däremot svarar mer än hälften av skolorna både på högstadiet och gymnasiet att information och spridning av policyn till personal, föräldrar och elever behöver utvecklas.

5.2 Det praktiska drogförebyggande arbetet

Utifrån svaren från de svarande högstadieskolorna och gymnasieskolorna framgår att det finns en stor variation i hur skolorna arbetar drogförebyggande. Flertalet av skolorna anger att de i huvudsak tar upp alkohol, narkotika, dopning och tobak inom de ämnen som ingår i kursplanerna, det vill säga NO, SO, biologi samt idrott och hälsa för grundskolan och naturkunskap samt idrott och hälsa för gymnasiet. Ett antal skolor nämner hälsosamtalen med elevhälsan som en del i det drogförebyggande arbetet. Flera skolor uppger att de under terminen har temadagar. Se diagram nedan

Ingen av skolorna på högstadiet använder någon specifik metod i sitt arbete med eleverna. En gymnasieskola använder sig av metoden choice⁷.

En högstadieskola håller på att ta fram en egen metod för hur arbetet ska se ut på deras skola. En skola använder sig av före detta missbrukare i sitt arbete med elever och föräldrar.

Det är 3 högstadieskolor som använder föräldrametoden EFFEKT.⁸

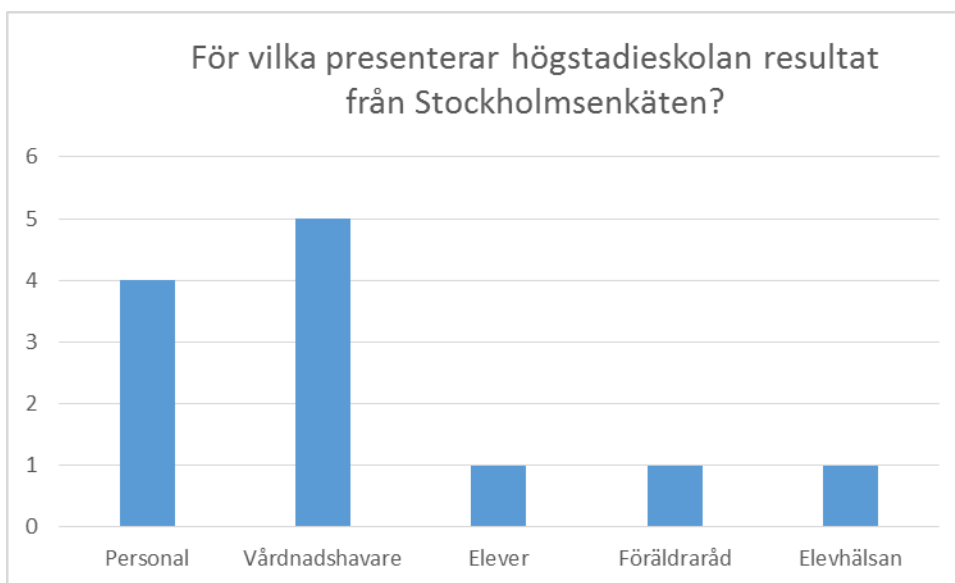
5.3 Stockholmsenkäten

Varje skola som har varit med i Stockholmsenkäten får ett urval av frågor och svar skickade till sig i en powerpoint. Bland de svarande högstadieskolorna svarar alla

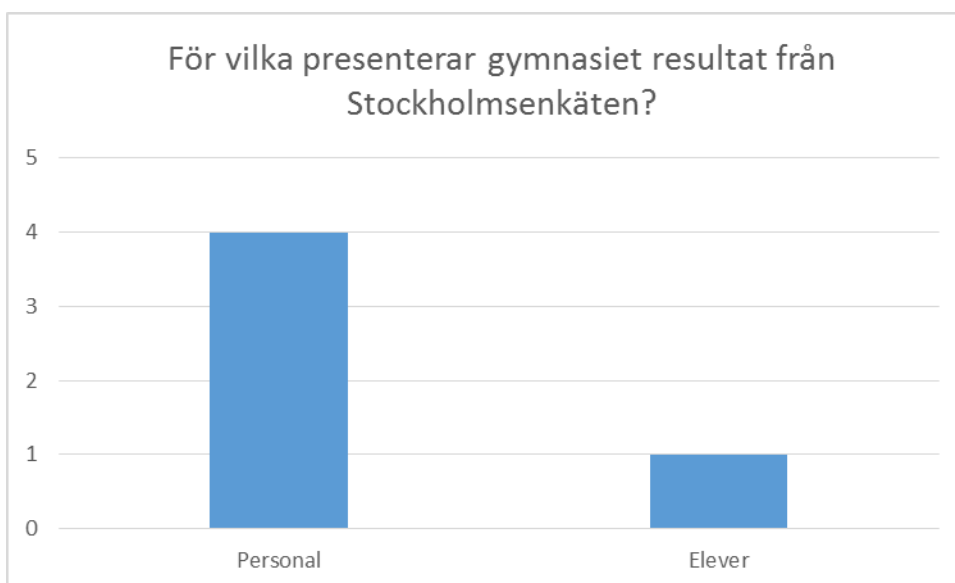
⁷ Metoden choice

⁸ Metoden EFFEKT. www.effekt.org

utom två att de presenterar resultaten för främst vårdnadshavare följt av personal. En skola har inte svarat på frågan. Se diagram nedan

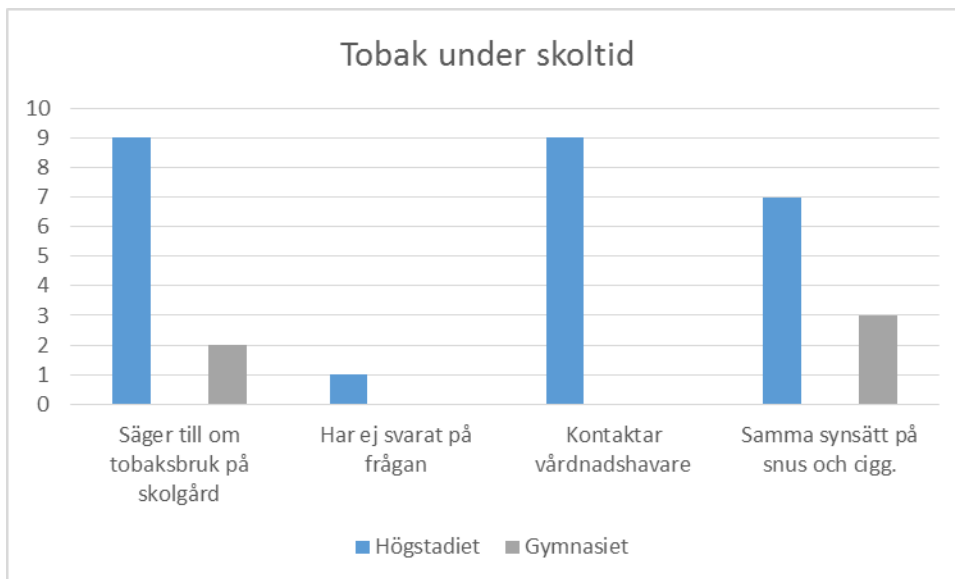

På gymnasiet är det en skola som inte presenterar resultaten. De gymnasieskolor som redovisar enkäten gör det till personal eller elever. Se diagram nedan

5.4 Tobaksbruk på skolan

När det gäller skolornas tillvägagångssätt om en elev använder tobak på skolans område eller under skoltid svarar alla utom en högstadieskola att de säger till om en elev röker eller snusar på skolans område. Skolorna kontaktar även vårdnadshavare. En skola arbetar för närvarande främst med att få eleverna att inte röka.

På gymnasiet har många av skolorna svarat att de inte har en skolgård och eleverna är myndiga vilket gör att de inte kontaktar vårdnadshavare. De flesta skolorna ser inte på samma sätt på bruk av snus och cigaretter.

6 Diskussion

Som nämndes inledningsvis är skolan en viktig arena för det drogförebyggande arbete då barn och ungdomar spenderar större delen av sin vardag där. Skolan är en del i ett omfattande långsiktigt arbete för att minska bruket av droger bland de unga.

I kommunens ANDT-strategi står det angivet att utbildningsnämndens ansvarsområden tillsammans med bland annat socialnämnden och fritidsnämnden ska vara att;

- Stärka ungdomars negativa attityd till narkotika och doping
- Utveckla informationsinsatser till föräldrar
- Öka kunskap om befintliga metoder samt öka användningen av dem i samverkan med polis och andra aktuella aktörer
- Stöd till skolor, fritidsgårdar och frivilliga organisationer som vill utveckla ett arbete mot användandet av tobaksprodukter
- Stödja och stimulera skolorna att arbeta med ANDT frågan

Inom samtliga ansvarsområden för utbildningsnämndens del pågår ett arbete men det måste fortsätta att utvecklas.

Eftersom forskning har visat att det finns ett samband mellan en aktiv drogpolicy och ett minskat bruk av droger bland eleverna är det ett utvecklingsområde för flertalet skolor i Nacka att se till att policyn efterlevs och presenteras för berörda. Ett sätt kan vara att ha drogpolicyn på skolans hemsida samt att informera om den på föräldramöten. Detta gäller även på gymnasiet.

Ett annat utvecklingsområde för skolorna är det drogförebyggande arbetet i undervisningen. Ett antal skolor i Nacka har en bra grund i detta arbete. Dock skulle de kunna utveckla de tillfälliga drogförebyggande insatser, i form av projekt och liknande, som bedrivs i dagsläget. Sporadiska insatser behöver inte vara fel, även om forskningsstöd saknas för att enstaka lektioner påverkar ungas beteende inom drogområdet. För att lyckas bättre i ett drogförebyggande arbete bland barn och ungdomar behövs ett kontinuerligt och mer långsiktigt arbete. Ett sådant arbete innebär bland annat att droger integreras i fler ämnen. Här finns material som exempelvis - Berusning på schemat⁹, från dåvarande Statens folkhälsoinstitut.

Om undervisningen behöver utvecklas till att i större utsträckning inrikta sig på fakta, attityder och känslor går inte att dra någon slutsats kring utifrån de insamlade svaren från skolorna.

De svar som inkommit ger inte något underlag för att dra slutsatser kring om skolorna behöver arbeta för ett bättre skolklimat eller inte. Som har nämnts är en viktig del i ett gott skolklimat samverkan med föräldrar. Det är viktigt att se föräldrar som en resurs som behöver kontinuerlig information om bland annat droger.

Ett syfte med Stockholmsenkäten 2014 är att involvera skolans personal, föräldrar och elever i det drogförebyggande arbetet. Resultaten från denna enkät till skolorna visar att det finns en stor utvecklingspotential både för högstadiet men främst gymnasiet i användande av resultat från stockholmsenkäten.

Om det är så att en skola känner att den behöver mer stöd kring dessa delar finns det möjlighet att bjuda in kommunens så kallade droginformatör. Droginformatörens uppdrag är bland annat att erbjuda föreläsningar och stöd till skolor, fritidsgårdar och till personal inom Nacka kommun.

Ytterligare ett område för skolorna att utveckla är att se till att tobakslagens bestämmelser om en rökfri skolgård följs. Gymnasieskolorna är sämre än högstadieskolorna på att säga till elever som röker eller snusar på skolans område och att följa upp detta på något sätt, till exempel genom att kontakta elevens föräldrar eller kalla eleven på hälsosamtal. Vad gäller kontakten med föräldrar hänvisar gymnasieskolorna till att eleverna är myndiga. Ett utvecklingsområde att fundera vidare på är att via barn & elevhälsan erbjuda sluta-röka stöd.

Sammanfattningsvis kan sägas att enbart traditionell faktaundervisning om tobak och dess skadeverkningar har visat sig verkningslös för att förebygga drogbruk bland barn och ungdomar. Resultatet blir betydligt bättre om skolan tar ett helhetsgrepp i fråga om droger. Undervisningen bör inrikta sig på fakta, attityder

⁹ Berusning på schemat - Stöd och inspiration för undervisningen om alkohol, narkotika, doping och tobak. Folkhälsomyndigheten

och känslor och skolan bör ha en policy om tobak med tillhörande rutiner för hur personalen ska agera om en elev använder tobak under skoltid. Föräldrar är viktiga och en god samverkan mellan skola och föräldrar är en grund. Slutligen bör skolan se till att tobakslagens bestämmelse om rökfri skolgård följs.

7 Bilagor

7.1 Bilaga I

Drogförebyggande arbete i olika styrdokument på nationell/statlig och kommunal nivå

Nedan följer en sammanställning över de styrdokument på nationell och kommunal nivå som skolan har att rätta sig efter och att utgå ifrån i det drogförebyggande arbetet¹⁰.

Skollagen

Enligt nuvarande skollag (SFS 2010:800), ska det finnas tillgång till elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Det ska förutom skolläkare och skolsköterska finnas tillgång till psykolog och kurator samt personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Utöver att som tidigare skolhälsovård endast vara förebyggande ska elevhälsan även vara hälsofrämjande.¹¹

Förutom att elevhälsan ska vara förebyggande och hälsofrämjande nämns ingenting om drogförebyggande arbete i skollagen.

Läroplan för grundskolan

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) har skolan ansvaret för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att bland annat integrera ämnesövergripande kunskapsområden som exempelvis riskerna med droger, i undervisningen i olika ämnen.¹²

Läroplan för gymnasieskolan

Enligt läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) ska skolan utveckla elevernas kommunikativa och sociala kompetens samt uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor. Gällande gymnasieskolan och gymnasiesärskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att eleverna bland annat får kunskaper om riskerna med droger.¹³

¹⁰ Annas rapport tobaksförebyggande i skolan

¹¹ <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2010:800> (hämtat 2015-06-17).

¹² <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> (hämtat 2015-06-17).

¹³ <http://www.skolverket.se> (hämtat 2015-06-15).

Tobakslagen

Enligt tobakslagen (SFS 1993:581) är rökning förbjuden i lokaler som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem. Rektor eller motsvarande som ansvarar för verksamheten är ytterst ansvarig för att rökförbudet upprätthålls. Kommunen har tillsynsansvar över rökförbudet och kan avlägga besök för att kontrollera att tobakslagens regler följs. Vid överträdelse kan kommunen ge ett föreläggande, eventuellt åtföljt av vite.¹⁴

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken

Våren 2011 antog Sveriges Riksdag *”En samlad strategi för alkohol, narkotika, dopnings- och tobakspolitiken”*. Strategin innehåller ett övergripande visionärt mål och sju målområden med inriktning och prioriteringar för samhällets insatser under åren 2011–2015. I strategin lyfts kommunens ansvarsområden fram. Den samlade strategin syftar till att underlätta statens styrning av stödet på ANDT-området.

Utifrån den nationella strategin antog Nacka kommun våren 2014 en lokal ANDT-strategi. (se bilaga 3) Syftet med strategin är att ge en gemensam plattform för kommunens arbete mot narkotika och doping, för minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och för ett minskat tobaksbruk. Strategin utgår från de av riksdagen beslutade sju målområdena med inriktning och prioriteringar för samhällets insatser. Av dessa sju målområden berörs kommunen av sex stycken.

¹⁴ <http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1993:581> (hämtat 2015-06-17)

7.2 Bilaga 2

Frågor som skickades via e-post till rektorer och biträdande rektorer på högstadieskolor och gymnasieskolor.

- Har ni någon drog- och eller tobakspolicy?
- Är det ett ”levande” dokument? Ni informerar exempelvis föräldrar om den?
- Arbetar ni med drogförebyggande arbete i skolan och i sådana fall hur?
- Tas ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak) upp inom olika ämnen? Vilka?
- Utgår ni ifrån eller har ni någon speciell metod och eller program för detta?
- Brukar ni presentera resultaten från Stockholmsenkäten? I sådana fall till vilka?
- Arbetar ni på samma sätt med snus som för rökning (till exempel ringer hem om de brukar det på skolgården)?

7.3 Bilaga 3

STRATEGI Alkohol, narkotika dopnings och tobaksstrategi 2013-2015

Dokumentets syfte

Syftet med Nackas alkohol, narkotika, dopnings och tobaks strategi (ANDT) är att kommunen ska vara fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Dokumentet gäller för

Social- och äldrenämnden, fritidsnämnden, utbildningsnämnden, miljö- och stadsbyggnadsnämnden och arbets- och företagsnämnden. Strategin blir en gemensam plattform för ett samlat agerande på kommunnivå och roller och ansvar i arbetet tydliggörs.

Riksdagens långsiktiga mål	Kommunens ansvarsområde	Nacka kommuns prioriterade målområden	Ansvarig nämnd
1. Tillgång till ANDT ska minska	a. Effektiv och samordnad alkohol- och tobakstillsyn	I samverkan med polis, skattemyndighet och räddningstjänst utveckla en effektiv tillsyn	Social- och äldrenämnd
	b. En fungerande lokal och regional samverkan och samordning mellan ANDT och brottsförebyggande arbete	Utveckla verksamma metoder i ANDT och brottsförebyggande arbete i samverkan med polis och andra aktuella aktörer	Kommunstyrelsen och social- och äldrenämnd
2. Barn ska skyddas mot skadliga effekter av ANDT	b. Barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning ska erbjudas ändamålsenligt stöd	Förstärka barn- och föräldraperspektiv inom såväl barn- och ungdoms- som vuxeninstanser I samverkan med samverkansparter utveckla och erbjuda förebyggande och öppenvårdsinsatser	Social- och äldrenämnd
3. Antalet barn och ungdomar som börjar	a. Minska nyrekryteringen till narkotika och	Utveckla samverkan med polis, restauranger, vakter	Social- och äldrenämnd

Riksdagens långsiktiga mål	Kommunens ansvarsområde	Nacka kommuns prioriterade målområden	Ansvarig nämnd
använda narkotika, dopingmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska minska	dopingmissbruk	och grannkommuner för att stoppa knarket på krogen Stärka ungdomars negativa attityd till narkotika och doping Utveckla informationsinsatser till föräldrar	Social- och äldrenämnd och utbildningsnämnd Social- och äldrenämnd och utbildningsnämnd
	b. Utveckla metoder för att barn och ungdomar inte ska börja använda tobaksprodukter	Stöd till skolor, fritidsgårdar och frivilliga organisationer som vill utveckla ett arbete mot användandet av tobaksprodukter Ge goda alternativ som är attraktiva och drogfria. Förstärkt tillsyn av skolornas drogförebyggande arbete för att minska användningen av tobaksprodukter	Social- och äldrenämnd, fritidsnämnd och utbildningsnämnd Fritidsnämnd Miljö- och stadsbyggnadsnämnd
	c. Ökad användning av befintliga verksamma metoder för att skjuta upp alkoholdebuten och minska alkoholkonsumtionen	Öka kunskap om befintliga metoder samt öka användningen av dem i samverkan med polis och andra aktuella aktörer	Social- och äldrenämnd och utbildningsnämnd
	d. En hälsofrämjande skola	Stödja och stimulera skolorna att arbeta med ANDT frågan	Utbildningsnämnd
	e. Ökat deltagande av föräldrar, idéburna	Utvecklandet av en strategi för det	Social- och äldrenämnd och fritidsnämnd

Riksdagens långsiktiga mål	Kommunens ansvarsområde	Nacka kommuns prioriterade målområden	Ansvarig nämnd
	organisationer och näringsliv i det förebyggande arbetet	förebyggande arbetet	
4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av ANDT ska successivt minska	b. Minskat riskbruk och intensiv- konsumtion bland studenter och unga vuxna med psykisk ohälsa	Tillsammans med huvudmän utveckla samverkan för att upptäcka risk- eller missbruk med särskilt fokus på unga vuxna, föräldrar till minderåriga och personer 65 år och äldre	Social- och äldrenämnd och arbets- och företagsnämnd
5. Personer med missbruk eller beroende ska ges ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet	a. Tillgång till kunskapsbaserad vård och stödinsatser ska öka	Utveckla kunskapsbaserade stöd och vårdinsatser på hemmaplan	Social- och äldrenämnd
		Utveckla icke-biståndsbedömda insatser	Social- och äldrenämnd
		Brukarnas samt anhörigas kunskap, synpunkter och erfarenheter synliggörs och tillvaratas	Social- och äldrenämnd
	b. En tydlig och mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan huvudmännen för missbruks- och beroendevården ska uppnås	Utveckla organisation och struktur för samverkan mellan inblandade parter	Social- och äldrenämnd
6. Antalet döda och skadade	a. Antalet döda och skadade i trafiken p.g.a.	Utveckla samverkan med polis	Social- och äldrenämnd

Riksdagens långsiktiga mål	Kommunens ansvarsområde	Nacka kommuns prioriterade målområden	Ansvarig nämnd
pga. eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska	alkohol eller andra droger ska minska		
	b. Antalet döda och skadade pga. ANDT-relaterat våld ska minska	Utveckling av samarbetet med polisen och andra myndigheter Fortsatt arbete med våld i nära relationer Att använda sig av evidensbaserade metoder i den mån det är möjligt	Social- och äldrenämnd

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*